Polisi Diogelu
Amddiffyn Plant ac Oedolion Bregus

Mae'r ddogfen hon ar gael yn y Saesneg / This document is available in English

Paratowyd gan:	Pennaeth Cynorthwyol Profiad y Dysgwr	
Polisi wedi'i gymeradwyo gan:	Bwrdd Cysgodol	01/07/13
	Tîm Rheoli Strategol	21/05/14
		09/11/16
		20/06/18
		17/11/20
		06/07/21
		06/09/22
		05/09/23
		13/05/24
		24/09/24
		04/04/25
		20/04/26
	Partneriaethau Cymdeithasol - polisïau	06/10/26
		17/03/26
	Pwyllgor Cwricwlwm ac Ansawdd	09/06/14
		06/03/17
		11/11/24
	Corfforaeth	10/07/18
		14/12/20
		26/09/22
		25/09/23
		01/07/24
		30/06/25
Effaith a Aseswyd:	Medi 2018, Medi 2022, Gorffennaf 2023, Ebrill 2024, Mawrth 2025, Chwefror 2026	
Adolygu:	Mai 2014, Medi 2016, Mai 2018, Tachwedd 2020, Gorffennaf 2021, Medi 2022, Medi 2023, Mai 2024, Medi 2024, Ebrill 2025	
Dyddiad Adolygu:	Blynyddol	

Cynnwys

Cyflwyniad 3
Datganiadau Polisi 3
Cyfrifoldebau 4
Cymorth Diogelu Penodol 7
Adrodd pryderon 11
Dolenni i Bolisïau a Gweithdrefnau 12
Atodiad 1 15
Atodiad 2 16
Atodiad 3 18
Atodiad 4 19

Cyflwyniad

Mae Coleg y Cymoedd wedi ymrwymo i sicrhau diogelwch a lles pob dysgwr. Rydym yn cydnabod bod diogelu a hyrwyddo lles ein dysgwyr yn gyfrifoldeb pawb ac rydym wedi ymrwymo i weithredu bob amser er budd gorau'r dysgwyr. Mae gan y coleg ddyletswydd foesol a statudol i hyrwyddo a diogelu lles plant ac oedolion mewn perygl a'u diogelu rhag niwed neu gamdriniaeth.

Pwrpas y polisi hwn yw sicrhau bod y coleg yn bodloni ei ddyletswyddau statudol a'i gyfrifoldebau moesol wrth ddarparu trefniadau diogelu ac amddiffyn plant effeithiol ar draws Coleg y Cymoedd. Mae hefyd yn gwneud yn eglur ymrwymiad y coleg i ddatblygu arfer da a gweithdrefnau cadarn ac yn cynnwys disgrifiadau o gymorth diogelu penodol sydd ar gael yn y coleg.

Mae'r polisi wedi'i greu gan ddefnyddio canllawiau Cadw Dysgwyr yn Ddiogel (283/2022), Canllawiau dyletswydd Prevent: Cymru a Lloegr (2023) ac mae wedi'i alinio â'n Strategaeth Perthynas a Chymorth i Ddysgwyr.

Datganiadau Polisi

- Mae'r polisi hwn, a'r holl weithdrefnau diogelu cysylltiedig ar draws y coleg, yn berthnasol i'r holl staff a dysgwyr; cefnogir prentisiaid hefyd gan bolisi diogelu Academi Sgiliau Cymru. a gweithdrefnau.
- Bydd yn cael ei adolygu gan y Person Diogelu Dynodedig (PDD) o leiaf bob blwyddyn i sicrhau ei fod yn parhau i fod yn gyfredol ac yn ymgorffori'r holl gyngor a chanllawiau diogelu lleol a chenedlaethol.
- Mae wedi'i gwblhau yn unol â deddfwriaeth y llywodraeth a'r canllawiau a'r gweithdrefnau a nodir yn Gweithdrefnau Diogelu Cymru, Cadw Dysgwyr yn Ddiogel (283/2022), a byrddau diogelu lleol (Cwm Taf Morgannwg a Gwent).
- Yn y polisi hwn mae'r term "plentyn" yn berthnasol i bob dysgwr o dan 18 oed, fel y'i diffinnir gan Ddeddf Plant 1989.
- Mae'r polisi hwn yn berthnasol i bob ymwelydd â'r coleg.
- Mae dysgwyr yn gallu cael mynediad at gymorth diogelu drwy gyfrwng y Gymraeg, ac wrth gyfeirio dysgwyr at asiantaethau allanol, bydd dewis iaith y dysgwr yn cael ei gydnabod a'i ystyried.

Diogelu ac Amddiffyn Plant

At ddibenion y polisi hwn, mae'r coleg yn defnyddio'r diffiniad o ddiogelu a geir yn Cadw Dysgwyr yn Ddiogel, "**Diogelu yw atal a diogelu plant rhag camdriniaeth, esgeulustod neu fathau eraill o niwed, ac addysgu'r rhai o'u cwmpas i gydnabod yr arwyddion a'r peryglon.**" (Cadw Dysgwyr yn Ddiogel (283/2022)). Er bod cyfrifoldebau statudol ar gyfer diogelu ac amddiffyn plant yn berthnasol i bobl ifanc o dan 18 oed, mae Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Lles (Cymru) 2014 yn ymestyn y ddyletswydd i adrodd pan fo gan y coleg achos rhesymol i amau bod oedolyn mewn perygl. Mae hyn yn golygu bod hyfforddiant yn cael ei ddarparu i staff ar gydnabod y risgiau i'n dysgwyr dros 18 oed a deall gwendidau ychwanegol a allai fod ganddynt.

Mae amddiffyn plant yn rhan o'r broses ddiogelu. Mae'n canolbwyntio ar amddiffyn plant unigol a nodwyd fel rhai sy'n dioddef neu sy'n debygol o ddioddef niwed sylweddol. Mae hyn yn cynnwys gweithdrefnau amddiffyn plant sy'n manylu ar sut i ymateb i bryderon am blentyn. Am ddiffiniadau o niwed (gan gynnwys cam-drin ac esgeulustod), gweler yr atodiadau.

Cyfrifoldebau

Cyfrifoldeb pawb yw diogelu - er bod gan staff yn y coleg wahanol lefelau o gyswllt â dysgwyr, rhaid i bawb fod yn ymwybodol o'r dangosyddion posibl o esgeulustod a cham-drin a bod yn glir ynglŷn â beth i'w wneud os oes ganddynt bryder. Mae'r tabl isod yn disgrifio rolau a chyfrifoldebau penodol yn unol â Cadw Dysgwyr yn Ddiogel (2022).

Rôl	Cyfrifoldebau
Holl staff	Dylai'r holl staff sy'n gweithio yn y coleg (gan gynnwys y rhai nad ydynt yn gweithio'n uniongyrchol gyda dysgwyr) ddiogelu lles dysgwyr a chynnal hyder y cyhoedd fel rhan o'u dyletswyddau proffesiynol, ac adrodd am bryderon drwy My Concern. Dylid adrodd am bryderon ar yr un diwrnod, a dylid cysylltu â'r tîm diogelu ar unwaith os yw staff yn credu bod y pryder yn un brys. Mae gan yr holl staff gyfrifoldeb i ddarparu amgylchedd diogel ac i nodi dysgwyr sy'n dioddef, neu sydd mewn perygl o ddioddef, cam-drin, esgeulustod neu niwed.
Tîm Diogelu	Mae'r tîm diogelu yn rheoli'r cyfrifoldebau diogelu dyddiol sy'n angenrheidiol i gadw dysgwyr yn ddiogel. Maent yn derbyn atgyfeiriadau ac adroddiadau gan gydweithwyr mewnol ac allanol, ac yn gyfrifol am gadw'n gyfredol ag unrhyw newidiadau i ddeddfwriaeth a chanllawiau presennol, yn ogystal ag unrhyw ddeddfwriaeth neu ganllawiau newydd. Mae'r tîm diogelu yn rheoli'r cyfrifoldebau o ddydd i ddydd gan gynnwys: • deall diogelu cyd-destunol a nodi'r risgiau posibl i ddysgwyr; • derbyn a brysbennu atgyfeiriadau gan ddysgwyr a staff sy'n ymwneud â phryderon penodol; • cymryd camau priodol i atal a lleihau niwed; • cefnogi dysgwyr i ddatblygu'r sgiliau a'r gwydnwch i osgoi, gwrthsefyll ac adfer o niwed; • ymgysylltu â rhieni/gofalwyr, staff, asiantaethau partner a'r gymuned ehangach i leihau'r risg o niwed.
Person Diogelu Dynodedig (PDD)	Mae'r PDD yn aelod o uwch dîm arwain y coleg ac mae ganddynt y cyfrifoldeb arweiniol am reoli'r holl bryderon diogelu yn y coleg. Mae'r PDD ar gael i drafod pryderon diogelu ac yn dirprwyo cyfrifoldebau diogelu o ddydd i ddydd i'r Dirprwy PDD ac arweinwyr diogelu yn y coleg. Mae'r PDD hefyd yn gyfrifol am gadw i fyny ag unrhyw newidiadau i ddeddfwriaeth a chanllawiau presennol ac unrhyw ddeddfwriaeth neu ganllawiau newydd. Bydd y PDD yn sicrhau bod y coleg: • yn mabwysiadu egwyddorion Recriwtio Mwy Diogel, gan gynnwys gwiriadau GDG (DBS) a chofrestru CGA;

	• yn darparu cyngor ac arweiniad i'r holl ymwelwyr ac aelodau newydd o staff i sicrhau bod lles ein dysgwyr yn bryder hollbwysig; • yn darparu hyfforddiant ac arweiniad diogelu rheolaidd i'r holl staff a llywodraethwyr.
Uwch Dîm Arwain (UDA)	Rhaid i'r UDA ddeall y gweithdrefnau ar gyfer diogelu dysgwyr a sicrhau bod yr holl staff yn dilyn y polisïau a'r gweithdrefnau diogelu. Rhaid iddynt hefyd sicrhau bod gan yr arweinwyr diogelu amser a mynediad at adnoddau digonol i'w galluogi i gyflawni eu cyfrifoldebau.
Llywodraethwr Dynodedig dros Ddiogelu	Dylai'r Llywodraethwr Dynodedig dros Ddiogelu sicrhau bod y corff llywodraethu yn cynnal adolygiad blynyddol o bolisïau a gweithdrefnau diogelu, sy'n cynnwys ystyriaeth o sut y cyflawnwyd ei gyfrifoldebau.
Llywodraethwyr	Mae ein llywodraethwyr yn gyfrifol am sicrhau bod gan y coleg bolisïau a gweithdrefnau effeithiol ar waith i ddiogelu a hyrwyddo lles dysgwyr yn unol â Cadw Dysgwyr yn Ddiogel (2022), ac am fonitro cydymffurfiaeth. Dylai'r corff llywodraethu gynnwys llywodraethwr dynodedig dros ddiogelu. O ran honiadau a wneir yn erbyn y Pennaeth, mae cadeirydd y llywodraethwyr yn gyfrifol am gysylltu ag awdurdodau statudol a sicrhau bod prosesau perthnasol yn cael eu cynnal a'u cwblhau.

Bydd dysgwyr hefyd yn cael eu cefnogi gan y coleg:

- datblygu rhaglen tiwtorial a chynnwys cwricwlwm i hysbysu dysgwyr a rhoi cyfleoedd i drafod materion diogelu, gan gynnwys cam-drin rhwng cyfoedion ac atal radicaleiddio;
- cynnal ethos sy'n hyrwyddo amgylchedd cadarnhaol, cynhwysol, lle mae pawb yn teimlo'n ddiogel ac yn cael eu gwerthfawrogi;
- cofnodi a rheoli pob pryderon a adroddwyd;
- cynnal asesiadau risg yn ôl yr angen;
- cydweithio â chydweithwyr mewnol ac allanol i nodi a lleihau risgiau.

Recriwtio Mwy Diogel

Mae adran Pobl a Diwylliant y coleg yn cydymffurfio â gweithdrefnau recriwtio mwy diogel, gan gynnwys:

- cynnal gwiriadau Datgelu a Gwahardd i sicrhau bod yr holl staff yn addas i gael eu cyflogi,
- nodi a gwrthod ymgeiswyr nad ydynt yn addas i weithio gyda phlant, pobl ifanc ac oedolion agored i niwed,
- ymateb i bryderon ynghylch addasrwydd ymgeiswyr yn ystod y broses recriwtio,
- ymateb i bryderon ynghylch addasrwydd gweithwyr a gwirfoddolwyr ar ôl iddynt ddechrau yn eu rôl,
- sicrhau bod yr holl staff a gwirfoddolwyr newydd yn cymryd rhan mewn sesiwn sefydlu sy'n cynnwys diogelu/amddiffyn plant.

Mae gan yr adran hefyd bolisïau a gweithdrefnau clir sy'n ymwneud â'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd (gwiriadau GDG) ac ymddygiad staff o ran diogelu. Mae'n sicrhau bod aelodau o staff sydd wedi cofrestru gyda Chyngor y Gweithlu Addysg (CGA) yn ymwybodol o'r Cod Ymddygiad Proffesiynol a'r disgwyliadau

o fewn y Cod ynghylch diogelwch a lles dysgwyr sydd yn eu gofal, yn ogystal â chynnwys cysylltiedig sy'n ymwneud â diogelu.

Mae gan yr adran bolisïau a gweithdrefnau ar gyfer rheoli honiadau ynghylch aelodau o'r staff, a bydd yn dangos dyletswydd gofal y coleg i gefnogi pawb dan sylw yn ystod y broses. Bydd y tîm yn cwblhau atgyfeiriad i'r Awdurdod Lleol ac yn dilyn y broses 'Pryderon Proffesiynol Adran 5' fel y nodir yn Neddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 a Gweithdrefnau Diogelu Cymru, yn ôl yr angen. Am ragor o wybodaeth, gweler polisïau a gweithdrefnau Pobl a Diwylliant.

Dyletswydd Prevent

Mae cyfrifoldebau Prevent y coleg o dan Ddeddf Gwrthderfysgaeth a Diogelwch 2015 yn rhan annatod o'r polisi hwn. Mae'r coleg yn adolygu ei asesiad risg Prevent yn rheolaidd ac yn cysylltu â'r Heddlu Gwrthderfysgaeth i asesu risgiau lleol a chenedlaethol.

Mae'r coleg yn cydnabod ei ddyletswydd o dan adran 26 o Ddeddf Gwrthderfysgaeth a Diogelwch 2015 i roi 'sylw dyledus i'r angen i atal pobl rhag cael eu tynnu i derfysgaeth', ac felly, bydd yr holl staff yn derbyn hyfforddiant ac arweiniad ar y Dyletswydd Prevent fel eu bod yn gallu adnabod dysgwyr a allai fod yn agored i radicaleiddio a deall sut i adrodd am eu pryderon. Mae staff hefyd yn cael hyfforddiant rheolaidd i'w cefnogi i fod yn effro am newidiadau yn ymddygiad dysgwr a allai nodi y gallai fod angen amddiffyniad arnynt.

Mae'n gyfrifoldeb ar y PDD i godi ymwybyddiaeth o risgiau radicaleiddio a sicrhau bod yr holl randdeiliaid yn y coleg yn cael hyfforddiant digonol. Bydd y PDD yng Ngholeg y Cymoedd yn cadw'r wybodaeth ddiweddaraf am fygythiadau lleol a chenedlaethol cyfredol a materion sy'n ymwneud â radicaleiddio, gan gynnwys ymwybyddiaeth o'r bygythiadau mwyaf presennol i'w dysgwyr. Mae cydweithio â sefydliadau allanol, gan gynnwys yr Heddlu Gwrthderfysgaeth a'r Rheolwr Prevent lleol, yn hanfodol i gyflawni hyn.

Bydd y coleg yn ceisio adeiladu gwydnwch dysgwyr i radicaleiddio drwy hyrwyddo gwerthoedd Prydeinig, egwyddorion democrataidd a hyrwyddo parch at ddiwylliannau eraill. Bydd modiwlau Prevent yn cael eu cyflwyno i bob dysgwr yn ystod sesiynau tiwtorial yn nhymor cyntaf pob blwyddyn academaidd, gyda sesiynau diweddaru yn cael eu cyflwyno yn ôl yr angen.

Am ragor o wybodaeth, gweler Asesiad Risg Prevent y coleg.

Bil Terfysgaeth (Diogelu Mangreoedd) - Martyn's Law

Mae'r coleg yn deall ei gyfrifoldebau wrth gadw dysgwyr, staff ac ymwelwyr yn ddiogel ar bob campws. Mae'r arweinwyr diogelu yn cwrdd yn rheolaidd â Chynghorwyr Diogelwch Gwrthderfysgaeth a'r Pennaeth Isadeiledd yn y coleg i asesu risg a chwblhau cynlluniau 'parodrwydd'. Bydd y cynlluniau hyn yn sicrhau bod y coleg yn cydymffurfio â'r Bil Terfysgaeth (Diogelu Mangreoedd) pan fydd yn dod yn Ddeddf. I gael rhagor o wybodaeth am Gyfraith Martyn, gweler *Bil Terfysgaeth (Diogelu Mangreoedd) Llywodraeth Cymru – Nodiadau Esboniadol (Mai 2023)*.

Gwrth-hiliaeth ym maes Diogelu

Mae'r coleg wedi ymrwymo i ddod yn amgylchedd gwrth-hiliol, yn unol ag ymrwymiad Llywodraeth Cymru i ddod yn wlad wrth-hiliol. Mae ein cynllun gweithredu gwrth-hiliol yn cynnwys targedau heriol a SMART, ac fe'i adolygir yn rheolaidd gan y Tîm Arwain Strategol. Rydym yn deall y gall barn hiliol neu ragdybiaethau heb wybodaeth ddigonol arwain at ymyrraeth anghymesur neu adael dysgwyr mewn mwy o berygl o niwed. Gall aelodau o'n staff ofni y cânt eu cyhuddo o hiliaeth os ydynt yn gweithredu pan fydd ganddynt bryderon, neu os ydynt yn gwneud rhagdybiaethau am gymunedau sy'n cael eu rhoi yn y lleiafrif ac yn methu ag ymateb i bryderon. Cyfrifoldeb yr holl staff yn y coleg yw bod yn deg ym mhob agwedd ar eu harferion, a darperir hyfforddiant rheolaidd i'r holl staff, ynghyd â chymorth ac ymyriadau yn ôl yr angen.

Cymorth Diogelu Penodol

Cam-drin rhwng cyfoedion

Mae'r coleg yn cymryd bwlio ac aflonyddu o ddifrif ac mae wedi ymrwymo i sicrhau bod pob dysgwr yn cael eu trin yn gyfartal a gyda pharch. Ni fydd camymddwyn ac aflonyddu rhywiol yn cael eu goddef. Mae'r cyfrifoldeb hwn yn cyfeirio at unigolion pan fyddant mewn ac allan o'n sefydliadau ac mae'n cynnwys defnyddio'r rhyngrwyd a dyfeisiau cyfathrebu electronig fel e-bost, ffonau symudol, consolau gemau, safleoedd rhwydweithio cymdeithasol ac ati.
Mae'r coleg yn cydnabod bod potensial i gam-drin rhwng pobl ifanc, a bydd staff yn parhau i fod yn wyliadwrus i arwyddion cam-drin rhwng cyfoedion. Bydd staff yn dilyn canllawiau ar diwtorialau ac yn dilyn gweithdrefnau diogelu'r coleg i adrodd a rheoli unrhyw bryderon.

Mae'r polisi hwn wedi'i adolygu gan ddefnyddio canllawiau Llywodraeth Cymru, 'Canllawiau ar gyfer lleoliadau addysg ar gam-drin rhywiol gan gyfoedion, camfanteisio ac ymddygiad rhywiol niweidiol' ac adroddiad Estyn Aflonyddu rhywiol rhwng cyfoedion ymhlith dysgwyr 16-18 oed mewn colegau addysg bellach ledled Cymru (Mehefin 2023). I gael rhagor o wybodaeth, darllenwch bolisïau a gweithdrefnau Bwlio ac Aflonyddu'r sefydliad.

Dysgwyr sy'n agored i niwed

Mae rhai dysgwyr yn fwy agored i niwed nag eraill oherwydd angen gofal neu gymorth penodol ac amgylchiadau unigol neu gartref. Maent yn cynnwys dysgwyr sydd:

- ar y gofrestr Amddiffyn Plant, neu wedi bod arni;
- yn derbyn gofal neu â phrofiad gofal;
- yn ofalwyr ifanc;
- yn geiswyr lloches;
- wedi profi trawma sylweddol (diweddar neu hanesyddol);
- bod ag anghenion dysgu ychwanegol (ADY);
- bod ganddynt anabledd.

Bydd y Coleg yn darparu cymorth ychwanegol i ddysgwyr agored i niwed yn ôl yr angen. Bydd y timau diogelu ym mhob sefydliad yn gweithio gyda chydweithwyr mewnol ac allanol i nodi a darparu'r cymorth hwn, gan gyfeirio dysgwyr at sefydliadau allanol fel y bo'n briodol. Gweler y Gweithdrefnau Diogelu i gael rhagor o wybodaeth am gymorth penodol i ddysgwyr.

Croestoriadedd

Mae'r coleg wedi ymrwymo i gyflawni ei gyfrifoldebau o dan Ddeddf Cydraddoldeb (2010) ac yn cydnabod yr angen am gymorth diogelu penodol i ddysgwyr sydd â nodweddion gwarchodedig ac i'r rhai sy'n arbennig o agored i niwed.

Rydym yn cydnabod bod gan ddysgwyr brofiadau unigryw o wahaniaethu ac anghydraddoldeb, a bod perthyn i fwy nag un grŵp sy'n agored i niwed yn gallu arwain at risgiau uwch – er enghraifft, dysgwr o grŵp ethnig lleiafrifol sydd hefyd ag anabledd. Gall hunaniaethau sy'n gorgyffwrdd gynyddu bregusrwydd ac effeithio ar sut mae pryderon diogelu yn amlygu eu hunain. Yng Ngholeg y Cymoedd, mae ein tîm lles a diogelu yn derbyn hyfforddiant i gydnabod ac ymateb i gymhlethdodau croestoriadedd, gan sicrhau bod pob dysgwr yn teimlo'n ddiogel ac yn cael cefnogaeth yn ein hamgylchedd.

Mae'r coleg yn deall bod gan ddysgwyr sy'n perthyn i un neu fwy o grwpiau sy'n agored i niwed risg uwch o brofi anawsterau iechyd meddwl yn ogystal â phryderon diogelu. Mae'r tîm yn gallu blaenoriaethu cymorth a monitro cynnydd drwy ddefnyddio 'baneri' ar broffiliau dysgwyr; mae hyn yn helpu i nodi'r dysgwyr hynny a allai fod yn arbennig o agored i niwed a/neu mewn mwy o berygl o niwed. Darperir hyfforddiant hefyd i staff ledled y coleg i'w helpu i ddeall croestoriadedd a sut i gefnogi dysgwyr sydd mewn mwy o berygl.

Dysgwyr 14-16 oed

Mae'r polisi hwn yn berthnasol ym mhob agwedd i ddysgwyr 14-16 oed sy'n cael eu prif addysg mewn ysgol, pan fyddant ar unrhyw un o gampysau'r coleg. Bydd tîm diogelu CyC yn cydweithio ag awdurdodau lleol ac arweinwyr diogelu mewn ysgolion i sicrhau bod gwybodaeth yn cael ei rhannu yn ôl yr angen, cyn i'r dysgwr ddechrau ac yn ystod eu cyfnod yn y coleg. Bydd polisïau Diogelu Data a Phreifatrwydd y coleg, ynghyd â'r Protocol Rhannu Gwybodaeth, yn adlewyrchu pwysigrwydd rhannu gwybodaeth pan fo angen gwneud hynny er mwyn diogelu plant.
Mae'r coleg yn deall bod llawer o'r dysgwyr sy'n cymryd rhan yn ein darpariaeth amgen (DA) yn arbennig o agored i niwed ac yn wynebu anghenion ychwanegol o ran lles a diogelu. Mae'r tîm DA yn cyfarfod yn rheolaidd â thîm diogelu'r coleg ac yn adrodd ar unrhyw bryderon gan ddefnyddio ein system ddiogel.
Rhoddir ystyriaeth i oruchwylio dysgwyr dan 16 oed pan nad ydynt mewn gwersi, ac mae asesiadau risg yn cael eu cynnal yn ôl yr angen.
Bydd mesurau diogelu ar safleoedd campws sy'n cael eu rhannu gydag ysgolion yn cael eu llywio gan bolisïau a gweithdrefnau Diogelu Plant a Diogelu yr ysgolion hynny, gan gynnwys eu protocolau ar gyfer ymwelwyr â'r campws.

Diogelwch Ar-lein

Mae'r coleg yn cydnabod bod technoleg yn rhan annatod o fywydau ein dysgwyr ac yn ogystal â rhoi cyfleoedd iddynt ddysgu a chyfathrebu ag eraill, mae hefyd yn cyflwyno risgiau sylweddol. Mae dysgwyr

dan bwysau sylweddol gan apiau a safleoedd cyfryngau cymdeithasol, a all gael effaith negyddol ar eu diogelwch a'u lles. Mae gan y coleg Swyddog Lles Digidol dynodedig (SLlD) sy'n gyfrifol am gefnogi dysgwyr i gadw'n ddiogel ar-lein. Mae'r SLlD yn darparu sesiynau grŵp a sesiynau 1:1 i ddysgwyr ac yn cynnig cymorth generig a chymorth wedi'i dargedu.

Mae Deddf Diogelwch Ar-lein 2023 yn gosod dyletswydd ar sefydliadau i reoleiddio llwyfannau ar-lein a gwella'r amddiffyniad sydd gan ein dysgwyr rhag cael mynediad at gynnwys niweidiol ar-lein. Mae hyn yn cynnwys:

- Seiberfwlio
- Meithrin perthynas amhriodol
- Deunydd eithafol neu radicalaidd
- Cyrchu neu rannu camwybodaeth
- Deunyddiau pornograffig a rhywiol niweidiol

Mae'r coleg yn cydnabod pwysigrwydd diogelwch ar-lein ac yn cymeradwyo'r mesurau diogelu a osodir i amddiffyn dysgwyr a staff. Fel rhan o'n hymrwymiad parhaus i ddiogelu, mae'r coleg yn cadw at yr egwyddorion a nodir yn y Ddeddf, gan sicrhau bod ein llwyfannau digidol a'n hadnoddau ar-lein yn hyrwyddo amgylchedd dysgu diogel, calonogol a pharchus i bawb. Am ragor o wybodaeth, darllenwch y Datganiad Polisi Diogelwch Ar-lein a'r dogfennau canllawiau cysylltiedig ar gyfer staff a dysgwyr.

Mae'r coleg hefyd yn cydnabod pwysigrwydd asesu risgiau sy'n gysylltiedig â thechnoleg newydd (gan gynnwys Deallusrwydd Artiffisial (AI)) a methiannau seiberddiogelwch. Bydd y Dirprwy Bennaeth dros Brofiad Dysgwyr a'r Pennaeth Lles a Diogelu yn parhau i gydweithio â'r Dirprwy Bennaeth (Prif Swyddog Technoleg) a'r Pennaeth TG i sicrhau bod yr holl systemau a ddefnyddir gan staff a dysgwyr yn cydymffurfio â'r gofynion rheoleiddiol.

Trais ar sail rhywedd

Mae trais ar sail rhywedd yn cyfeirio at unrhyw fath o drais (geiriol neu gorfforol) sy'n cael ei gyflawni yn erbyn unigolyn (yn bersonol neu ar-lein) yn seiliedig ar ei hunaniaeth rhywedd neu rolau rhywedd canfyddedig. Mae hyn hefyd yn cynnwys aflonyddu a cham-drin sy'n cael ei achosi gan ideolegau misogynistaidd. Mae ymchwil gyfredol yn dangos bod hwn yn faes pryder sy'n tyfu'n gyflym gydag ideolegau fel rhywiaeth a chasineb at fenywod yn cael eu 'normaleiddio', yn enwedig drwy gynnwys ar-lein.
Mae'r tîm diogelu yn cadw i fyny â'r risgiau a'r tueddiadau cyfredol ac yn cymryd camau gweithredol i liniaru risgiau lle bo hynny'n bosibl a chefnogi ein holl ddysgwyr.
Mae trais ar sail anrhydedd (HBV) yn fath benodol o drais sydd wedi'i wreiddio mewn credoau diwylliannol neu draddodiadau sy'n ceisio rheoli neu reoleiddio ymddygiad; gwelir yn gyffredin os oes torri anrhydedd teuluol neu gymunedol canfyddedig. Mae unigolion sydd mewn perygl o HBV yn debygol o brofi niwed corfforol, trawma emosiynol a seicolegol, ynysu cymdeithasol, addysg neu berthnasoedd wedi'u heffeithio o fewn coleg, anffurfio a hyd yn oed llofruddiaeth.

Mae'r DU yn cydnabod y math hwn o niwed ac yn cynnal deddfwriaeth i gefnogi unigolion mewn perygl. Mae Deddf Cam-drin Domestig 2021 bellach yn cynnwys cam-drin gorfodol a seicolegol fel math o niwed. Mae Deddf Cyfiawnder Troseddol 2015 yn troseddu Priodas dan Orfod, FGM a mathau eraill o drais tuag at fenywod a merched. Mae Deddf Troseddau Difrifol 2015 wedi cyflwyno darpariaethau i fynd i'r afael â HBV.

Mae'r Coleg yn parhau i fod yn ymrwymedig i amddiffyn dysgwyr sydd mewn perygl o HBV. Mae gan y tîm Diogelu a Lles y sgiliau a'r gallu i adnabod y mathau hyn o gamdriniaeth ac mae'n gweithredu yn unol â Gweithdrefnau Diogelu Cymru.

Anffurfio Organau Cenhedlu Benywod (FGM)

Mae anffurfio organau cenhedlu benywod yn fath o gam-drin plant ac felly mae'n cael ei drin o fewn y polisi hwn. Mae Llywodraeth y DU wedi ysgrifennu cyngor a chanllawiau ar FGM sy'n nodi; "Mae FGM yn cael ei ystyried yn gam-drin plant yn y DU ac yn groes difrifol i hawliau dynol merched a menywod. Ym mhob amgylchiad lle mae FGM yn cael ei ymarfer ar blentyn mae'n groes i hawl y plentyn i fywyd, ei hawl i'w uniondeb corfforol, yn ogystal â'u hawl i iechyd. Mae Llywodraeth y DU wedi llofnodi nifer o gyfreithiau hawliau dynol rhyngwladol yn erbyn FGM, gan gynnwys y Confensiwn ar Hawliau'r Plentyn."

Mae'r Coleg yn cydnabod bod arfer FGM yn y DU yn drosedd a bydd yr holl staff yn adrodd pryderon bod FGM wedi cael ei gyflawni, neu ei fod ar fin cael ei gyflawni, ar ddysgwr dan 18 oed i'r heddlu.

Priodas dan Orfod

Mae Priodas dan Orfod yn fath o gam-drin lle mae un neu'r ddau barti yn briod heb eu caniatâd rhydd. Mae'n torri hawliau dynol plentyn neu bobl ifanc neu oedolion agored i niwed a gall gael canlyniadau corfforol, emosiynol, seicolegol a rhywiol sylweddol. Mae priodas dan orfod yn anghyfreithlon mewn llawer o wledydd gan gynnwys y Deyrnas Unedig. Mae Deddf Priodas dan Orfod (Amddiffyniad Sifil) 2007 yn troseddu gorfodi rhywun i briodi neu gynorthwyo priodas dan orfod.

Mae'r Coleg wedi ymrwymo i ddiogelu'r holl ddysgwyr a staff rhag priodas dan orfod a mathau eraill o gamdriniaeth. Mae'r Coleg yn cydnabod bod priodas dan orfod yn anghyfreithlon yn y DU a bydd yn cadw at y dyletswyddau deddfwriaethol ac yn sicrhau ein bod yn rhoi gwybod am unrhyw bryderon o'r fath yn unol â Gweithdrefnau Diogelu Cymru i'r Awdurdod Lleol a'r Heddlu.

Marwolaeth Dysgwr

Yn anffodus, weithiau mae dysgwyr yn marw yn ystod eu hamser yng Ngholeg y Cymoedd. Mae'r weithdrefn 'Canllawiau ar gyfer Delio â Marwolaeth Dysgwr' yn cwmpasu'r camau sydd i'w cymryd os bydd dysgwr presennol neu gyn-ddysgwr yn marw. Nod y weithdrefn yw:

- Darparu cymorth i staff a dysgwyr yn y coleg yr effeithir arnynt gan farwolaeth dysgwr presennol neu gyn-ddysgwr;
- Sicrhau bod dymuniadau a theimladau teulu'r dysgwr ymadawedig yn cael eu parchu;
- Atal trallod pellach i ddysgwyr a staff y coleg a'r teulu agos;
- Darparu canllawiau ar weithdrefnau gweinyddol i'w mabwysiadu ar farwolaeth dysgwr.

Mae'r weithdrefn yn cwmpasu marwolaethau disgwyliedig ac annisgwyl ac mae wedi'i chynllunio i hwyluso ymateb priodol mewn cyfnod o straen a chynhyrfus. Mae'r Pennaeth Cynorthwyol ar gyfer Profiad y Dysgwr yn gyfrifol am y weithdrefn ac mae'r holl gamau a gymerir ohonynt yn cael eu hategu gan bryder am ddymuniadau a theimladau teulu'r dysgwr ymadawedig.

Am ragor o wybodaeth, darllenwch 'Canllawiau ar gyfer Delio â Marwolaeth Dysgwr'.

Asesiadau Risg

Mewn rhai achosion, bydd angen cwblhau asesiad risg i asesu'r risg i ddysgwyr (gan gynnwys eu hunain), staff a/neu eiddo coleg y gall ymgeisydd neu ddysgwr ei gyflwyno. Bydd yr asesiad risg yn cael ei greu gan aelod o'r tîm diogelu yn ôl cyfarwyddyd y Pennaeth Llesiant a Diogelu neu'r Pennaeth Cynorthwyol Profiad y Dysgwr, mewn cydweithrediad â chydweithwyr mewnol ac allanol yn ôl yr angen, e.e. tiwtoriaid, gweithwyr cymdeithasol, yr heddlu, swyddog prawf ac ati a bydd yn cael ei lofnodi gan y PDD (Person Diogelu Dynodedig). Bydd Pennaeth Llesiant a Diogelu neu'r Pennaeth Cynorthwyol Profiad y Dysgwr, yn defnyddio'r matrics risg i nodi lefel y risg. Mae asesiad risg enghreifftiol ar gael yn yr atodiadau.

Os ystyrir ei bod yn ddiogel i'r dysgwr fynychu'r coleg (gyda mecanweithiau rheoli ar waith), bydd y Pennaeth Llesiant a Diogelu yn cwrdd â'r dysgwr i drafod yr asesiad risg a bydd yn trefnu sgyrsiau gyda'r dysgwr i fonitro cynnydd. Os ystyrir ei bod yn anaddas i ddysgwr fynychu'r coleg, cysylltir â'r dysgwr drwy e-bost a'r post i'w hysbysu o'r penderfyniad i dynnu'n ôl eu lle yn y coleg.

Gall dysgwr apelio yn erbyn y penderfyniad os gallant ddangos tystiolaeth eu bod yn gallu lliniaru'r risgiau a ddisgrifir. Rhaid anfon yr apêl drwy e-bost neu lythyr at y Pennaeth o fewn 10 diwrnod ar ôl derbyn y cyswllt ynglŷn â thynnu'n ôl eu lle yn y coleg.

Adrodd pryderon

Pryd i fod yn bryderus
Gallai dysgwyr fod mewn perygl yn eu teulu, mewn lleoliad sefydliadol neu gymunedol, gan y rhai sy'n adnabyddus iddynt neu, yn fwy prin, gan ddieithryn.
Gallai cam-drin fod ar ffurf:

- Cam-drin corfforol
- Cam-drin rhywiol
- Cam-drin emosiynol
- Esgeuluso
- Cam-drin ariannol
- Cam-drin seicolegol

Gall arwyddion o gam-drin posibl gynnwys newid mewn ymddygiad neu ymddangosiad, presenoldeb gwael neu anawsterau iechyd meddwl. Bydd staff Coleg y Cymoedd yn derbyn hyfforddiant ac arweiniad rheolaidd gan y tîm diogelu i sylwi ar arwyddion posibl o gamdriniaeth. Dylai pob aelod o staff ddilyn y strategaeth Perthynas a Chymorth i Ddysgwyr a cheisio meithrin perthnasoedd cadarnhaol â dysgwyr fel eu bod mewn sefyllfa well i sylwi ar arwyddion a darparu cymorth priodol.

Am arwyddion a dangosyddion o gam-drin, gweler atodiad 2.

Dyletswydd i adrodd
Mae gan bob rhanddeiliad (gan gynnwys staff, llywodraethwyr ac ymwelwyr) ddyletswydd i roi gwybod am bryderon diogelu yn unol â Gweithdrefnau Diogelu Cymru[1]. Rhaid gwneud adroddiad os oes gan berson bryder neu amheuaeth bod dysgwr:

[1] Gweler Gweithdrefnau Diogelu

- yn profi neu mewn perygl o gamdriniaeth, esgeulustod neu fathau eraill o niwed[2];
- mae ganddo anghenion am ofal a chefnogaeth;
- angen gofal a chefnogaeth, ac o ganlyniad i'r anghenion hynny nid yw'n gallu amddiffyn eu hunain rhag camdriniaeth, esgeulustod neu'r risg o hynny.

Mae'r holl staff yn cael eu hatgoffa o'u cyfrifoldebau diogelu ac mae cefnogaeth yn cael ei ddarparu iddynt i riportio pryderon.

Os oes gan unrhyw berson wybodaeth, pryderon neu amheuon bod plentyn yn dioddef, wedi dioddef neu yn debygol o fod mewn perygl o niwed, eu cyfrifoldeb nhw yw sicrhau bod y pryderon yn cael eu cyfeirio at dîm diogelu'r sefydliad. Mae hyn yn sicrhau y gellir hysbysu gwasanaethau cymdeithasol neu'r heddlu, sydd â dyletswyddau a phwerau statudol i wneud ymholiadau ac ymyrryd pan fo angen.

NID MATER O DDEWIS PERSONOL YW HWN.

Trefniadau Diogelu Cymru
Safeguarding Procedures Wales

Sut i Adrodd

Mae staff yng Ngholeg y Cymoedd yn defnyddio My Concern i roi gwybod am bryderon diogelu neu bryderon am iechyd meddwl neu les dysgwr. Mae My Concern yn llwyfan diogelu diogel, cyfrinachol sy'n caniatáu i staff adrodd pryderon yn gyflym a monitro camau a gymerwyd o ganlyniad. Mae'r llwyfan hefyd yn darparu adroddiadau i'r PDD a'r arweinwyr diogelu ar brif faterion cyflwyno a dysgwyr agored i niwed.

Atgoffir staff (drwy hyfforddiant diweddaru ac wrth fewngofnodi i My Concern) i gysylltu â'r tîm diogelu yn uniongyrchol os oes ganddynt bryder brys ac i gysylltu â'r Heddlu os ydynt yn credu bod rhywun mewn perygl uniongyrchol o niwed sylweddol.

Pryd i Gysylltu â'r Heddlu

Mae'r coleg yn deall pwysigrwydd diogelu a diogelu'r dysgwyr mwyaf agored i niwed ac ar adegau, mae angen hysbysu'r heddlu. Mae Cyngor Cenedlaethol Penaethiaid yr Heddlu wedi rhyddhau gwybodaeth ar gyfer colegau ac ysgolion sy'n gosod canllawiau cynhwysfawr i sefydliadau ynglŷn â phryd i gysylltu â'r heddlu. Mae'r canllawiau yn cwmpasu ystod eang o senarios, gan gynnwys gweithgarwch troseddol, materion diogelu, troseddau rhywiol, seiberdroseddu, arfau, argyfyngau ac yn cynnig protocolau clir ac ystyriaeth ar gyfer gwneud penderfyniadau. Gellir gweld y canllawiau yma Pryd i alw'r Heddlu; Canllawiau ar gyfer Ysgolion a Cholegau (dolen Saesneg).

Mae'r Coleg wedi ymrwymo i weithio'n agos gyda heddlu De Cymru a Gwent i sicrhau diogelwch a diogelwch ein dysgwyr a'n staff.

Dolenni i Bolisïau a Gweithdrefnau

Gellir dod o hyd i bolisïau a gweithdrefnau'r coleg ar wefan y coleg.

[2] Gweler atodiad 2

Mae polisïau/datganiadau/gweithdrefnau cysylltiedig yn cynnwys:

- Asesiad Risg Prevent
- Gweithdrefnau Diogelu
- Strategaeth Perthynas a Chymorth i Ddysgwyr
- Polisi Addasrwydd i Astudio
- Polisi Gwrth-fwlio ac Aflonyddu Dysgwyr
- Canllawiau Marwolaeth Dysgwr
- Polisi Gofalwyr Ifanc
- Polisi Diogelu Data
- Polisi Preifatrwydd
- Protocolau Rhannu Gwybodaeth
- Polisi Cydraddoldeb, Amrywiaeth a Chynhwysiant
- Polisi Cwynion
- Polisi Disgyblu Staff
- Polisi Perthnasoedd Personol (staff)
- Cod Ymddygiad Staff
- Cludiant o'r Cartref i'r Coleg
- Canllawiau Defnyddio Grym Rhesymol
- Dogfen Polisi Gwrth-fwlio ac Aflonyddu a Llwybrau Adrodd
- Polisi Camddefnyddio Alcohol a Sylweddau yn y Gwaith
- Polisi Chwythu'r Chwiban

Deddfwriaeth a Chanllawiau

Rhaid i weithdrefnau diogelu ar draws y coleg, ystyried y ddeddfwriaeth/canllawiau canlynol:

- Gweithdrefnau Diogelu Cymru
- Aflonyddu rhywiol rhwng cyfoedion ymhlith dysgwyr 16 i 18 oed mewn colegau addysg bellach | Estyn (llyw.cymru)
- Deddf Gwrthderfysgaeth a Dedfrydu 2021
- Deddf Cam-drin Domestig (2021)
- Y Strategaeth Atal (2011) (dolen Saesneg)
- Canllawiau Dyletswydd Prevent: ar gyfer Cymru a Lloegr (2024) (dolen Saesneg)
- Cadw Dysgwyr yn Ddiogel (2021) dogfen rhif: 283/2022
- Deddf Diogelu Grwpiau Bregus 2006 (dolen Saesneg)
- Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 (Mae Rhan 7 o'r Ddeddf yn ymwneud â diogelu) (dolen Saesneg)
- Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP)
- Mesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2011 (dolen Saesneg)
- Deddf Diogelwch Ar-lein 2023 (dolen Saesneg)

Nid yw'r rhestr yn gynhwysfawr a gellir ychwanegu ati drwy basio statud yn y dyfodol naill ai gan Lywodraeth y DU neu Lywodraeth Cymru ar faterion sy'n cael eu datganoli o dan Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006.

Atodiad 1

Diogelu Arweinwyr

Yr Uwch Berson Dynodedig (UBD) sy'n gyfrifol am Amddiffyn Plant ac Oedolion Bregus yw'r Is-Bennaeth (PSG). Mae'r UBD yn gyfrifol am ddatblygu a monitro'r polisi a'r weithdrefn hon. Nhw fydd y prif gyswllt ar gyfer materion diogelu corfforaethol. Byddant yn sicrhau bod y Pennaeth a'r corff llywodraethu yn cael eu gwneud yn ymwybodol o achosion difrifol.

Y Dirprwy UBD yw'r Pennaeth Cynorthwyol ar gyfer Profiad y Dysgwr. Bydd y Dirprwy UBD yn cefnogi'r UBD wrth ddatblygu a monitro'r polisi, yn cynnig cyngor o ddydd i ddydd ar bolisi a gweithdrefnau i staff y coleg ac asiantaethau allanol, ac yn gweithredu fel eu dirprwy yn eu habsenoldeb.

Mae'r Pennaeth Llesiant a Diogelu (PLlD), Cyfarwyddwyr Gwasanaethau Dysgwyr a Champws (CGDCh) a'r Cyfarwyddwr Pobl a Diwylliant yn Swyddogion Diogelu Dynodedig (SDD). Bydd y PLlD yn cymryd y prif gyfrifoldeb o ddydd i ddydd am ddiogelu ar draws y coleg ac mae'n cael ei gefnogi gan Gydlynwyr Diogelu, gyda'r CGDCh yn cymryd cyfrifoldeb i sicrhau bod y gweithdrefnau diogelu yn cael eu dilyn ar bob campws. Byddant yn cael eu cefnogi'n agos gan y PDD a'r UBD.

Bydd Llywodraethwr Diogelu Dynodedig y Coleg yn cwrdd bob tymor â'r PDD er mwyn cael sicrwydd bod polisïau, prosesau a gweithdrefnau effeithiol ar waith ar gyfer diogelu dysgwyr.

Bydd enwau a manylion cyswllt yr aelodau staff dynodedig yn cael eu harddangos mewn pwyntiau strategol ar bob campws ac ar y Porth Staff.

Atodiad 2

Arwyddion a Dangosyddion o Gam-drin

Dylai pob aelod o staff ymgyfarwyddo â Gweithdrefnau Diogelu Cymru i gael cyngor ac arweiniad.
Diogelu yw cyfrifoldeb pawb.

Mae diogelu effeithiol yn gofyn am y canlynol:

- Mae pob aelod o staff a'r holl randdeiliaid i chwarae eu rhan a chyfrannu at ddiogelu a hyrwyddo lles dysgwyr.
- Rhannu gwybodaeth yn unol â'r canllawiau[3].
- Staff i weithio gyda'i gilydd â chydweithwyr mewnol ac allanol i ddeall ein dysgwyr, eu hamgylchiadau a'u hanghenion am ofal, cefnogaeth a diogelwch yn well.
- Datblygu perthnasoedd gwaith cyd-gynhyrchiol i gefnogi dysgwyr mewn perygl.

Diogelu Plant[4]

Mae gan bawb gyfrifoldeb am ddiogelu plant. Gall pob plentyn gael ei brifo, ei roi mewn perygl o niwed neu gam-drin, waeth beth fo'u hoedran, rhyw, crefydd neu ethnigrwydd. Mae deddfwriaeth diogelu a chanllawiau'r llywodraeth yn nodi bod diogelu yn golygu:

- amddiffyn plant rhag camdriniaeth
- atal nam ar iechyd neu ddatblygiad plant
- sicrhau bod plant yn tyfu i fyny mewn amgylchiadau sy'n gyson â darparu gofal diogel ac effeithiol

Dylai hawliau'r plentyn fod yn hollbwysig i'n dull gweithredu.

Mae'r dolenni isod yn darparu disgrifiadau o'r gamdriniaeth, yr esgeulustod a'r niwed a allai arwain at blentyn mewn perygl. Mae'n bwysig nodi nad yw'r rhain yn rhestri cynhwysfawr. Yn hytrach, fe'u darperir i gynnig awgrymiadau i ymarferwyr a allai eu rhybuddio am gamdriniaeth neu esgeulustod posibl mewn oedolyn neu blentyn.

Cam-drin corfforol

Cam-drin Rhywiol

Esgeuluso

Cam-drin ac Esgeulustod Emosiynol

Oedolion mewn Perygl

Gall oedolion fod mewn perygl o'r un mathau o gam-drin â phlant - corfforol, rhywiol ac emosiynol. Gallant hefyd fod mewn perygl o gam-drin neu esgeulustod ariannol, yn enwedig os ydynt yn dibynnu ar gefnogaeth eraill os oes ganddynt anghenion gofal neu gymorth.

[3] Rhannu gwybodaeth i ddiogelu plant: canllawiau https://www.llyw.cymru/rhannu-gwybodaeth-er-mwyn-diogelu-plant
[4] Y diffiniad cyfreithiol o blentyn yw unrhyw un o dan 18 oed

Gall oedolion agored i niwed gynnwys y rhai sydd:

- ag anabledd;
- yn cael anhawster dysgu sylweddol;
- ddim yn gallu amddiffyn eu hunain neu riportio camdriniaeth;
- yn ddigartref;
- yn gaeth i gyffuriau neu alcohol.

Mae'r ddolen isod yn arwain at ddisgrifiad o'r gwahanol fathau o gam-drin ac esgeulustod y gall oedolion mewn perygl eu profi a'r ffyrdd y gall y gamdriniaeth amlygu ei hun. Mae'n bwysig nodi y gall camdriniaeth fod yn gysylltiedig ag un digwyddiad penodol neu gam-drin ac esgeulustod parhaus a/neu dro ar ôl tro. Gall y gamdriniaeth ddeillio o un mater fel camddefnyddio alcohol neu gyffuriau neu gronni amgylchiadau a ffactorau sy'n achosi straen, fel trais a cham-drin domestig, ynysu cymdeithasol ac amddifadedd.

Dylai staff fod yn ymwybodol nad yw asesu niwed yn golygu rhestru'r ffactorau risg sy'n cronni yn unig a chymryd yn ganiataol po hiraf yw'r rhestr, y mwyaf tebygol yw lefel y niwed: dim ond un ffactor risg all gael effaith sylweddol.

Awgrymiadau ar gyfer Ymarfer: Arwyddion a Dangosyddion o Gam-drin ac Esgeulustod Posibl mewn Oedolyn mewn Perygl

Atodiad 3
Deddfwriaeth a Chanllawiau

Rhaid i weithdrefnau diogelu ar draws y coleg, ystyried y ddeddfwriaeth/canllawiau canlynol:

- Gweithdrefnau Diogelu Cymru
- Aflonyddu rhywiol rhwng cyfoedion ymhlith dysgwyr 16 i 18 oed mewn colegau addysg bellach | Estyn (llyw.cymru)
- Deddf Gwrthderfysgaeth a Dedfrydu 2021 (dolen Saesneg)
- Deddf Cam-drin Domestig (2021) (dolen Saesneg)
- Deddfau Diogelu Rhyddid (2012) (dolen Saesneg)
- Deddf Hawliau Dynol (1998) (dolen Saesneg)
- Deddf Plant (2004) (dolen Saesneg)
- Deddf Cydraddoldeb (2010) (dolen Saesneg)
- Y Ddeddf Addysg (2002) (dolen Saesneg)
- Y Strategaeth Prevent (2011) (dolen Saesneg)
- Canllawiau Dyletswyddau Prevent: ar gyfer Cymru a Lloegr (2024) (dolen Saesneg)
- Gweithdrefnau Diogelu Cymru (2019)
- Cadw Dysgwyr yn Ddiogel (2021) dogfen rhif: 283/2022
- Bwrdd Diogelu Rhanbarthol Caerdydd a'r Fro
- Gweithdrefnau Cwyno ar gyfer Cyrff Llywodraethu Ysgolion yng Nghymru 2012
- Deddf Diogelu Grwpiau Bregus 2006 (dolen Saesneg)
- Ymdrin â honiadau o gam-drin yn erbyn athrawon a staff nad ydynt yn addysgu (dolen Saesneg)
- Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 (Mae Rhan 7 o'r Ddeddf yn ymwneud â diogelu) (dolen Saesneg)
- Deddf Anffurfio Organau Cenhedlu Benywod (2003) (dolen Saesneg)
- Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP)
- Mesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2011
- Deddf Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (Cymru) (dolen Saesneg)
- Deddf Priodas dan Orfod (Amddiffyn Sifil) 2007 (dolen Saesneg)
- Deddf Cam-drin Domestig 2021 (dolen Saesneg)
- Deddf Diogelwch Ar-lein 2023 (dolen Saesneg)

Nid yw'r rhestr yn gynhwysfawr a gellir ychwanegu ati drwy basio statud yn y dyfodol naill ai gan Lywodraeth y DU neu Lywodraeth Cymru ar faterion sy'n cael eu datganoli o dan Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006.

Atodiad 4

Enghraifft o asesiad risg ar gyfer lle dysgwr wedi'i dynnu'n ôl

Asesiad Risg

Bygythiad	Risg	Effactorau gwaethygol	Effactorau lliniarol	Difrifoldeb y Risg	Tebygolrwydd y Risg	Lefel yr Effaith	Mecanweithiau Rheoli	Person Cyfrifol
Ideoleg Asgell Dde Eithafol – Pryderon wedi'u codi bod gan y DYSGWR ideoleg asgell dde eithafol	Bydd y DYSGWR yn annog dysgwyr agored i niwed i gysylltu â sefydliadau asgell dde eithafol neu i ymuno â nhw.	Mae'r tatŵ ar gefn llaw'r DYSGWR yn debyg iawn i symbol yr Haul Du (Sonnenrad)[1]. Dywedodd dysgwr fod y DYSGWR wedi cael ei weld yn gwisgo siaced gyda'r rhifau 1488[2] yn weladwy arni, ynghyd â symbol y Groes Haearn[3]. Mae nifer o ddysgwyr wedi datgan bod y DYSGWR wedi bod yn 'gweiddi pethau sy'n hyrwyddo goruchafiaeth pobl wyn, gan gynnwys '*white is right*'. Mae CyC wedi cael gwybod bod gwybodaeth yn awgrymu bod y DYSGWR wedi ymgysylltu â phlant drwy Snapchat ac wedi annog plant i gyflawni gweithredoedd treisgar ac i wisgo'r 'wisg'[4]. Mae'r DYSGWR wedi cofrestru ar gwrs lle mae cyfran sylweddol o'r dysgwyr yn cael eu hystyried yn agored i niwed.	Mae rhai dysgwyr wedi dangos eu bod yn deall eu cyfrifoldebau o dan Ddyletswydd Prevent ac wedi rhoi gwybod am bryderon. Nid yw CyC wedi derbyn unrhyw wybodaeth sy'n dangos bod y DYSGWR wedi cofrestru yn y coleg at ddiben recriwtio.	Anoddefadwy	Posibl	Eithafol	Mae'r DYSGWR wedi'i atal dros dro o'r coleg tra bod ymchwiliad yn cael ei gynnal i bryderon a godwyd gan nifer o ddysgwyr. Gwnaed y penderfyniad i dynnu lle'r DYSGWR yn y coleg yn ôl oherwydd ystyrir bod y risgiau'n rhy fawr i'w rheoli. Monitro dysgwyr y credir eu bod yn gysylltiedig â'r DYSGWR. Tiwtoriaid i fonitro lles, ymddangosiad, presenoldeb ac ati, a rhoi gwybod am unrhyw bryderon drwy My Concern.	LP Tiwtoriaid Pennaeth Llesiant a Diogelu

[1] Nodwyd bod y symbol yn debyg i'r Sonnenrad, sef y symbol a briodolwyd i ideolegau Natsïaidd a neo-Natsïaidd, ac mae hefyd yn debyg i'r symbol a ddefnyddir gan yr Adran Sonnenkrieg (SKD) - grŵp goruchafol wyn sydd wedi'i gysylltu ag eithafiaeth asgell dde ac sydd wedi'i gynnwys ymhlith grwpiau terfysgol gwaharddedig.

[2] 14 = 14 o eiriau '*We must secure the existence of our people and a future for white children*'. 88 = cod ar gyfer Heil Hitler oherwydd H yw wythfed lythyren yr wyddor.

[3] Mae'r Groes Haearn yn fedal filwrol Almaenig enwog sy'n dyddio'n ôl i'r 19eg ganrif. Cafodd ei throi'n symbol Natsïaidd gan y Natsïaid yn yr 1930au. Ar ôl yr Ail Ryfel Byd, daeth y fedal i ben, ond cafodd y symbol ei fabwysiadu'n ddiweddarach gan rai grwpiau neo-Natsïaidd a goruchafol wyn fel symbol o gasineb, ac mae wedi'i ddefnyddio'n gyffredin fel symbol o gasineb oddi ar hynny.

[4] Gwallt byr iawn (toriad '*buzz*' neu steil '*skinhead*'), trowsus ymladd, crys T gwyn, gorchudd wyneb ac esgidiau DM du gyda lasys coch neu wyn.